

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Տ. ՄԵՍՐՈՊ ՎՐԴ. ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Յիշատակարան 1917 Յունուար 1-ին:

Դեկտ. 4 Բշ.- Գիշերը ամբողջ միթրայեօզի ձայներ լսուեցան Արեւելէն: Առտուան ժամը 5ին սկսան թնդանօթները գոռալ Ձիթենեաց լեռնէն ահաւոր որոտումներով շարունակաբար մինչեւ կէսօր, այնուհետեւ ընդհատ ընդհատ մինչեւ երեկոյ, վանելու համար թուրք բանակը, որ զօրացած է կ'ըստի հասնող նոր ուժերով: Կը կարծուիք թէ կոիւին ելքը աննպաստ եղած է թուրքերուն համար, որ նոր կորուստներ ունեցած ու գերիներ տուած են:

Դեկտ. 5 Գշ.- Թնդանօթի գործունէութիւն ամբողջ օրը, սակայն ձայները հեռացած էին եւ դունուրեք մօտէն կը լսուէին: Խմացանքի թէ թուրքերը Թուլէրիմ մեծ պարտութիւն կրեր եւ բազմաթիւ գեռի են տուեր: Պատերազմական գործողութեանց գլխաւոր մանրամասնութիւնները կը պակսին:

Այսօր Գիւտ Նպս., Դաւիթ Վրդ. եւ ու Երուանդ Վրդ. այցելեցին Պերութի Ֆրանսական ընդհ. հիւպատոս եւ գովիւտ Մ. Բիկօի: Սիրալիւր ընդունելութիւն ըրաւ եւ ուրախալի տեղեկութիւններ տուաւ մեր ազգային դատին վրայօք: Արեւելի մէջ, ըսաւ, հայերը միակ ազգն են, որ ազատութեան համար Համաձայնական տէրութեանց կողմէն արին թափեցին: Եգիպտոսի մէջ կամաւորներու հայ գունտեր կը կազմուին, որոնք կը մարզուին Ֆրանսացի սպաներու ձեռքէն տակ: Վերջիններս կը գնահատեն հայերու մարտական ընդունակութիւնները, չարհաշուքիւնն, արիութիւնը եւ կարգապահութիւնը ու ի մօտոյ պիտի տեսնուին անոնց արդիւնքները հիւսիսի ճակատներուն վրայ: Վստահացուցի թէ հակառակ որ վերջին տարիները հայերը ենթարկուեցան ահաւոր աղէտներու եւ զգալի կերպով նուազեցան, Համաձայնական Տէրութիւնք վճռապէս որոշած են ստեղծել անկախ ու մեծ Հայաստան մը, որուն ապագային համար լաւատես յոյսեր կը սնուցանէ: Յայտնեցի թէ այս մասին երկար տեսակցութիւններ ունեցեր է Պողոս Նուպար փաշայի հետ Լոնտոնի մէջ: Ի վերջոյ Երուսաղէմ ապաստանած հայ գաղթականներու թիւին ու կացութեան մասին նօթեր խնդրեց: Խոստացանք կատարել յանձնարարութիւնները:

Դեկտ. 6 Դշ.- Օրը անձրեւային անցաւ: Հազիւ քանի մը թնդանօթի ձայներ լսուեցան: Լուր առինք թէ Երիւթով ինկեր է ու այն կողմերէն բերուեր են բաւականաչափ գերիներ: Նոյնպէս Յորդանանի Արեւելակողման բնակիչներէն մաս մը ջարդուեր են թուրք զինուորներէ եւ մաս մը բշուեր են դէպի հիւսիս: Նապլուս 17-55 տարեկանները հանուեր են քաղաքէն եւ 17 հոգի կախուեր են ձեւալ փաշայի հրամանով:

Դեկտ. 7 Եշ.- Ջինուորական կառավարչի թարգմանը կը կոչէ Գիւտ Նպս., Դաւիթ եւ Ղեւոնդ Վարդապետները եւ յանուն կառավարչին կ'ազդարարէ, որ Միաբանութեան վարչութեան մասին կարողիկոսը մեկնել առաջ ինչ կարգադրութիւն որ ըրած է, ըստ այդմ պէտք է շարունակուի: Կը յորդորէ տեղի չտալ կարգապահութիւնը խանգարող ունէ ընթացքի, որպէս զի կա- ուղարութիւնը չմիջամտէ եւ թէ վանքի առժամեայ վարիչները պէտք է համբարաշի գործեն:

Դեկտ. 8 Ուր.- Ըստ հրաւերի երեկոյեան ժամը Յին ներկայացայ Երուսաղէմի զինուորական կառավարիչ ժեներալ Պորթոնի,որ հարցումներ ըրաւ Վանքի, գաղթականներու եւ տեղացի ժողովուրդի տնտեսական կացութեան, Վանուց մատակարարութեան, ներկայ պարէնի որքանութեան, կալուածներու վիճակին մասին
.....: Պատշաճ պատասխանները տուի:

Երէկ եւ այսօր Բնդանօթի որոտումներ լսուեցան հեռուէն ու Զիթենեաց լեռնէն: Պատերազմի վիճակի մասին ստոյգ տեղեկութիւն չունինք, բայց սա ճիշտ է՝ թէ Թուրքերը բնաւ չեն կրնար յաջողութիւն ձեռք բերել ու պատերազմի բախտը ի նպաստ իրենց փոխելի համեմատելով իրենց տկար միջոցները անգլիացոց բազմամարդ բանակին ու ահեղ պատրաստութեան հետ: Երկու բանակները մօտէն տեսնողը գտնէ այս տպաւորութիւնը կը ստանայ:

Վախճանեցան Երուսաղէմացի ծերունի Գէորգ Ճըլլըխ կլայեկագործ եւ Յակոբ պատկերիչի որդի Յարութիւն Յ8 տարեկան: Յուդարկաւորութիւնները կատարուեցան երեկոյ մին միւսէն յետոյ:

Դեկտ. 9 Շր.- Արձանագրելու արժանի բան տեղի չունեցաւ:

Դեկտ. 10 Կիր.- Բեթղեհէմ գացի Լատինաց Ծննդեան առթիւ իբրեւ թարգման հոն գտնուելու, հետս ընկեր առի Երուսղ Վրդ. Փերտահեանը:

Դեկտ. 11 Բշ.- Ժամը 1ին Ֆրանչիսկեան Միաբանութիւնը հանդէսով մտաւ: Կառ քին առջեւէն կ'ընթանային 10ի չափ Ֆրանսական զուաֆ ձիաւորներ, որոնք սուսերամբկ բարեւի կեցան թափօրի անցած պահուն: Քիչ յետոյ օթոմոպիլով եկաւ Ֆրանսացի ընդհանուր գումիսէր Մ. Բիկօ հետեւորդներով եւ 20 ձիաւոր զուաֆներէ շրջապատուած: Ֆրանչիսկեան կրօնաւոր մը եկեղեցւոյ հրապարակին վրայ բարի գալստեան ճառ արտասանեց: Մ. Բիկօ պատասխանելով վստահացուց Բեթղեհէմի ժողովուրդը թէ՛ Սնգլ. բանակին այս տիրապետութիւնը վերջնական է, եւ ոչ ոք միտքէ թող չանցնէ թէ թուրք բռնակալ կառավարութիւնը կրնայ վերստին տէր դառնալի Սուրբ Երկրին:

Դեկտ. 12 Գշ.- Լատինաց գիշերային ժամերգութեան ներկայ էին Մ. Բիկօ, Երուսաղէմացի Զինուորական կառավարիչ ժէներալ Պորթօն, անգլիացի, Ֆրանսացի, Իտալացի սպաներ ու բազմաթիւ զինուորներ, որոնք ամէնքը մոմեր բռնած թափօրին ետեւէն Ս. Այրը իջած ու այսպէս քանի մը ժամ պատկառանքով ու լրջութեամբ հետեւեցան արարողութեանց եւ պատարագին: Առտուն դարձանք Երուսաղէմ:

Շարունակելի